

Høgskolen i Bergen

Område Samling, rapport.

Høgskolen i Bergen har en betydelig samling kunst kjøpt inn gjennom flere tiår. Deler av denne har KORO ved kunstutvalget tatt ansvar for. Vel 150 verk fra samlingen samt 30 nyinnkjøp er organisert og montert i noen av skolens sosiale områder. Leonard Rickard og Nirmal Singh Dhunsi har i tillegg gitt arbeidstegningene for sine veggtegninger til HiB. Samlet utgjør denne samlingen nå i underkant av 200 unike objekter.

Formålet med *Prosjekt Samling* var todelt: å ta vare på selve verkene samt det som har vært høgskolens mål med samlingen: å formidle kunst og kunstneriske teknikker for skolens studenter. I tillegg ønsket vi å kontekstualisere kunsten samt å aktivisere fellesareal på Kronstad.

Begrunnelse for prosjektet er formulert slik i kunstplanen:

PROSJEKT 6: SAMLING

Utstillingsprosjekt *Samling* skal bidra til å kontekstualisere høgskolens nåværende samling gjennom en regenerering av eksisterende verk samt innkjøp.

Området har en kostnadsramme på 560.000 kr.

Beskrivelse av samling

Samling omfatter den kunst som høgskolen har ervervet gjennom egne innkjøp som del av Lærerhøgskolens virksomhet, gaver gitt til høgskolen, samt historisk materiell av teknisk art.

Samlingen består av grafiske blad, her mest kunstnere fra Bergen på 70-tallet, enkelte frittstående maleri, blant annet av Arne Ekeland, studentarbeid, gaver og diverse møbler (f.eks. et stort veggur), keramikk og en fane fra tidligere Bergen lærerskole. I tillegg er det ni bilder med historiske motiver fra Bergen hvor ett har høy antikvarisk verdi.

Begrunnelse, bruk og supplering av kunst / samling

Samlingen er HiBs eiendom og ervervet gjennom egne innkjøp, samt noen gaver, over flere år. Siden KORO kun har forvaltningsansvar for den kunst KORO selv har levert/ervervet, ligger forvaltningsansvaret for nåværende samling hos HiB. KORO vil her gjøre en utvelgelse og en remontering av nåværende samling, samt supplere med innkjøp av enkeltverk. Kunst fra KOROs lager vil også bli vurdert.

Gjennom innkjøp av nye verk ønsker vi å sette både serier og enkeltverk i forbindelse med nærværende kunstuttrykk. Målet er at verkene fra samlingen ses i en kontekst der det etableres samtaler med andre verk utover sine historiske rammer.

Samlingen vil utgjøre en vesentlig del av kunstverkene på HiB, og utvalget ser det som positivt å kunne oppgradere og sette den i kontekst med samtidskunst. Å arbeide med

samlingen gir mulighet til å etablere forbindelseslinjer fra tidligere tidsperiode, innhold og teknikker til vår tid.

Arbeidet har vært delt i tre faser: kartlegging av kunstverkene, kuratering inkludert monteringsplan, samt selve monteringen. Som del av dette inngår katalogisering og skilting.

HiB hadde laget en ganske god katalog med oversikt over de fleste kunstverk i skolens eie. Hoveddelen av utvalget ble plukket fra denne. I tillegg hadde kunstkonsulentene flere befaringer for å vurdere tilstandene til disse verkene samt å registrere verk utenom katalogen. Som del av prosessen anbefalte vi også å flytte skulpturen *Årets kull* av Asbjørg Borgfelt, støpt i bronse og avduket i 1977. Kostnaden med dette tok HiB.

Bjordal og Kleiva montert langs kulturaksen

Kartlegging var viktig for å kunne ta noen innledende beslutninger. En stor del av samlingen til HiB er grafiske verk og mye er i svart/hvitt. Mange av s/h trykkene er fra 1960-70 tallet, en periode der mange eksperimenterte med ulike teknikker og abstraksjon av naturmotiv. Det var også en periode da det politiske engasjementet artikulerte seg, bl.a. med ønske om billig kunst til mange. Basert på at denne delen av samlingen med stor sannsynlighet tjener på å vises samlet, besluttet vi å ta med alle s/h trykk og montere de på samme sted.

Fargetrykkene ble vurdert annerledes, der er variasjonene større og flere tåler godt å henge i mindre grupper. Verk av samme kunstner ble samlet og verk der motivkrets og størrelse samsvarte ble til dels montert i samme gruppe. Formålet med å samle verk var først og fremst å styrke både det enkelte kunstverket og samtalen mellom ulike verk.

Maleriene ble vurdert og deretter hovedsakelig delt i to: en gruppe for salonghenging i en sosial sone og noen få verk for montering enkeltvis.

I suppleringen har vi vektlagt innkjøp fra kvinner, da mesteparten av de grafiske verkene som utgjorde samlingen på HiB var av menn. I tillegg så vi etter verk av kunstnere som virker i Bergen og omegn eller har tilknytning til området.

Monteringsplan ble utarbeidet på basis av foto, med modeller av alle verk i 1:5 montert på oppriss av veggflatene avsatt til kunst. Denne planen la også grunnlag for pakkeplan for flyttebyrået. Dette var essensielt for å kunne plukke ut verk for rask montering på stedet senere. 30 nye verk ble kjøpt og lagt inn i den samme monteringsplanen.

Grafikkveggen: 52 trykk 1949-2014

Valg av veggflater for montering ble gjort i samråd med representanter for HiB. Det er trangt om plassen og mange behov som skal dekkes på Kronstad. Valget av vegger er også gjort med tanke på framtidig bruk, vi ville unngå at verk må remonteres som følge av endringer. En løsning var å ta i bruk vegger som ikke er fysisk mulig å dekke til med ulike installasjoner. En annen løsning er å simpelthen ta masse plass, kreve stor tilstedeværelse. De fleste kunstverkene i samlingen er derfor montert i blokker eller klynger med mange verk. Noen av disse blokkene er store, som den 20 meter lange vegg i idrettsbygget der nesten all grafikk i svart/hvitt er samlet med vekt på kronologi og motivkrets, eller den dobbelhøye veggen i 3.etg tett montert med 12 små og store maleri.

52 grafiske trykk er montert tett i tett, i en rytmisk midtlinje, på grafikkveggen. Trykkene er fra slutten av 1940-tallet fram til 2014 med hovedvekt på perioden 1960-70-tallet, representert av blant andre Palle Nielsen, Arvid Pettersen, Kristian Blystad, Ingvald Holmefjord og Ove Stokstad. At mange av kunstnerne utforsket parallelt samme tekniske løsninger og med mye felles i det visuelle språket, kommer godt fram i monteringen. En pakke med nye innkjøp, Tom Kosmo, Gro Petersen og Suvi Nieminen, avslutter veggen i nord.

Suvi Nieminen, koldnål, 2014.

De 12 salonghengte maleriene ble primært valgt ut fra noen felles estetiske kriterier. Det innkjøpte maleriet av Elin Brissmann, en svært realistisk studie av en husvegg, kommuniserer både med det eldste maleriet i kolleksjonen, et skip, og omgivelsene med leilighetsbygg fra 30-50-tallet. Samlet skaper de et godt visuelt rom, med bra friksjon mellom enkeltverk.

Malerier av:
Eva Winther Larsen,
Asbjørn Brekke,
Bjørn Krogstad, Rolf
Gøsta Calmeyer, E
.Adam, Arvid
Pettersen, Ole
Gabriel Dahl, Elin
Brissmann, Kjersti
Bjerkvik, Bernt
Tunold, Ingen
Birgitte Sæverud.

Enkelte verk

har fått en svært synlig plassering langs kulturaksen – en ”sti” som går gjennom alle byggene fra studenthuset i nord til idrettsbygget i sør – deriblant maleri av Arne Ekeland samt Eva Synnestvedt og Eva Winther-Larsen. En serie med større fargetrykk av blant andre Ludvig Eikaas, Inger Sitter, Sigurd Winge, Hanne Borchgrevink, Sigrid Szetu, Kjell Nupen, Sverre Wyller og Knut Rumohr er montert i biblioteket, langs kulturaksen. Øvrige verk fra samlingen, maleri, tekstil, en skulptur og et utvalg grafiske verk er montert i fellesområdene, sosiale soner og langs den samme kulturaksen. Arbeidstegningene til Leonard Rickard er montert i kantinen slik at det er visuell kontakt mellom tegninger og vegg, mens arbeidstegningene til Nirmal Singh Dhunsi henger i en sosial sone langt unna hans 60 m lange veggmaleri i underetasjen.

Utvalget av kart og eldre prospekt samt industri/marine motiv er hengt samlet i to bolker i korridoren tilknyttet ingeniør. I tillegg til å vise hvordan Bergen har utviklet seg over århundrene viser disse prospektene hvordan perspektiv og metoder for å skildre landskap har endret seg. Tidens tann er synlig gjennom at forskjellige utgaver av samme trykk har falmet ulikt avhengig av hvor mye lys de har vært utsatt for. Disse er supplert med ett nytt verk av Anita Tjemsland som viser byrom i luftperspektiv. Trykkene med

marine og industrimotiv er fargesterke representanter for litografi som sikkert hang rundt i mange klasserom i Norge utover fra 1950-tallet.

Forvaltning og belysning:

Selve monteringen ble utført av et team av to montører fra Bergen Kunsthall – Stefan Tørner og Sveinung Unneland samt meg og en assistent. Nærmere 200 verk ble montert i løpet av en 14 dagers periode med et par etterslengere senere. At verkene er profesjonelt montert har stor betydning for hvordan HiB oppfatter verdien av verkene og dermed forvaltningen av dem.

Et viktig aspekt ved montering og forvaltning er belysning. Den var ikke alltid god i utgangspunktet. Det ble derfor utarbeidet en plan for belysning i samråd med en representant fra SWECO/Statsbygg og en ekstern kyndig. I hovedsak er det maleriene langs kulturaksen (Ekeland og Winther-Larssen), alle verk montert på svart vegg langs kulturaksen i biblioteket samt grafikkveggen som trenger ekstra belysning. Kostnaden er hentet fra reserven samt at kunstutvalget valgte å overføre midler fra ett planlagt kunstprosjekt som ikke kunne gjennomføres.

På grafikkveggen, maleriveggen, ved tekstilene samt verkene langs kulturaksen, skal det monteres skilt som informerer om kunstnernes navn og årstall. Kostnaden deles mellom HiB og KORØ.

Erfaringen med å ta med deler av samlingen på HiB inn i den øvrige kunsten på Kronstad, er nesten utelukkende positiv. Den utgjør et viktig tilskudd til det visuelle miljøet, og den bidrar også som samtalepartner for oppdragskunsten på Kronstad – da særlig de store veggtegningene.

Men, basert på erfaringen med å jobbe med denne samlingen, for å lykkes bør kunstutvalget sette av midler og tid, gjerne til eget prosjekt med egen økonomi og framdrift. I dette tilfellet fikk kunstkonsulentene som arbeidet med prosjektet en timesats tilsvarende montørene, noe som gjorde hele prosjektet økonomisk gjennomførbart. Arbeidet med samling tar mye tid, kunstverk skal sorteres og bestemmes, også verk som ikke blir del av den endelige samlingen skal vurderes, man skal i tillegg finne sted for kunsten i en stor bygningskropp med svært mange presserende behov.

En av forutsetningene for at en samling skal kunne bli et verdifullt tilskudd, er at den får god plassering. Jeg vurderer det også slik at dette er avhengig av størrelse på samlingen, med et visst omfang og sammenheng mellom verk. Det må være mulig å velge seg ut noen hovedbolker med visuell og kontekstuell tyngde, gjøre en seleksjon og sammenstille verk som dermed

styrker hverandre. En annen forutsetning må være at man kan supplere med nye innkjøp.

Erfaringsmessig er det også klokt å knytte til prosjektet noen dedikerte personer (hos mottaker/institusjonen) som påtar seg ansvar for å følge opp samlingen slik at den ikke støver ned eller drukner bak kopimaskiner eller brusautomater.

En vurdering som kunstutvalget må ta etter hvert, er hvorvidt samlingen skal formidles i egen trykksak.

Økonomi:

Det var avsatt kr. 560 000 til prosjektet. Som tidligere nevnt ble oppdraget med samlingen løst med egne satser for kunstkonsulenten. Budsjettrammen holdt - om man ser bort fra innkjøp og montering av ekstra lys. Siden man befinner seg i et statlig bygg med egne avtaler om innkjøp, vil nødvendigvis kostnaden forholde seg til vanlige statlige satser. Vi valgte likevel å bruke midler til dette da vi så at områdene var til dels underbelyst eller med direkte feil lys, noe som forringet opplevelsen av kunstverkene betydelig.

Tilbakemelding fra bruker:

HiB har gitt svært positiv tilbakemelding på samlingen, både på montering og nye innkjøp. Monteringen på Kronstad har gitt nytt liv til kunstverk som sikkert mange hadde sluttet å legge merke til. Blant de mer kuriøse kommentarene er at de ikke visste skolen eide så mye bra kunst. Den seriøse mottakelsen er representert av viljen til å legge til rette for kunstverkene, både i form av kostnad til skilt og å holde områdene fri for lagrede objekt av ulik art. Kunstverkene bidrar også i følge både ansatte og studenter til å gi områder egenart og identitet.

Vedlagt er liste over verkene fra HiB som utgjør samlingen, med oppriss over grafikkvegg og malerivegg. KORO har tidligere mottatt dokumentasjon over alle innkjøpte verk samt gavene fra Dhunsi og Rickard.

Bergen 19.5.2015, Sissel Lillebostad